

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. Qualiter licita es Collatio refectiuncula vespertina, in qua
quantitate ciborum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

516 *Appendix ad III. Præcept. Decal.*
his & similibus nullum agnoscunt peccatum DD.
communiter, etiam Marchant. cit. q. 2. n. 3.

SECTIO II.

*Qualiter licita est Collatio, seu refectiuncula
vespertina, in qua quantitate & qualitate
ciborum?*

SUMMARIUM.

25. Collatio vespertina licita est ex consuetudine.
26. In quantitate tamen modica: qua communiter censetur
esse quarta pars cœna ordinaria. Usque ad 30.
30. Usque ad n. 33. Et in qualitate ciborum: ubi: quod
cibos sumere liceat in collatione?
33. Tempus vespertinum collationis ex rationabili causa cum
prandio commutare licet.

ASSERTIO III.

24 **L**icita modo est collatio seu refectiuncula vespertina in quantitate modica, & qualitate ciborum competente: tamen ex rationabili causa cum refectio meridiana commutare liceat. Com. DD. Explico breviter.

§. I.

Licita est collatio &c.

25 **N**ullo quidem Jure communi, cum de Jure communi ipsa refectio unica jejunii Ecclesiastici debuerit sumi tempore vespertino, postquam nihil omnino cibi licebat amplius sumere (unde Jejunium definiri solet: Prandii & post cenam cuiuslibet cibi subtractio) sed solum consuetudine legitima præscripta licita est modo illa collatio, ut observat communis DD. apud citatos. Nam postquam ipsa refectio unica jejunii à tempore vesperti-

no translata est in horam meridianam : quia fideles, si post tam maturam refectionem toto reliquo die nihil amplius cibi sumere deberent, difficile possent somnum capere, & potus ad refrigerandam naturam, sitimque sedandam necessario sumendus facile nocere posset valetudini. Simili consuetudine rationabili jam ubique recepta & præscripta introducta est illa cœnula seu refectionuncula vespertina, non tantum per modum medicinæ ad conciliandum somnum, vel ne potus noceat, verum etiam per modum cibi sumenda. Quia etiam si illa consuetudo à principio inceperit ex necessitate, ne somnus impediatur, & potus noceat, tamen consuetudo ita invaluit, ut absolutè liceat per modum cibi reficientis, etiam si hîc & nunc non esset necessaria ob somnum, vel nocementum potus, uti observant DD. communiter cum Navar. *Lessio l. 4. c. 2. dub. 2.* Porrò sicut illa ipsa collationuncula vespertina præcisè introducta & licita facta est per consuetudinem, ita etiam ejusdem quantitas & qualitas licita secundum consuetudinem & æstimationem piorum, & DD. regulanda & definienda est, ut ex Abbate rectè notat *Laym. cit.*

§. II.

In quantitate modica.

Modicam debere esse quantitatem, omnes conveniunt: quò minor, eò melior: at verò quantum, & in quam quantitate modica liceat cibum capere in refectionuncula illa, tot sunt Sententiæ, quot capita. Aliqui mensuras mathematicas præfigunt. Nam *Grassus* permittit tres un-

nicas, *Homo bonus* permittit quatuor, *Villabon*
 concedit sex, *Fagundes & Tambur.* infra citant
 octo uncias admittunt, id est, ferè mediam libram
 nostram in refectiuuncula vespertina. Alii alia con-
 miniscuntur. Alii rectius docent, non posse
 nam generalem pro omnibus quantitatem secun-
 dum pondus & mensuram determinari, sed variam
 esse posse pro varietate personarum & ætatis, edu-
 cationis, occupationis; item regionis calidioris vel
 frigidioris; & sanè verissimum est; sine dubio
 enim plus indiget & sumere potest homo proventus
 ætatis, quàm puer; homo nobilis pluribus & di-
 licationibus assuetus, quàm vulgaris; homo plu-
 ribus occupationibus vel laboribus exercitatus,
 quàm vacans; homo degens in his regionibus
 frigidioribus, quàm in regionibus calidis Italiae,
 Hispaniæ &c. Ad hoc tamen, ut aliqualis recta
 regula assignetur pro omnibus, placet Sententia
 Reginaldi in praxi sua *tom. 2. l. 4. n. 185.* *Fillius*
tract. 2. 1. par. 0. 2. q. 7. & *Laym. hic cap. 1. n. 9.*
 Quantitatem modicam pro collatione vespertina li-
 citè, & sine scrupulo, censei quartam partem cæ-
 næ ordinariæ, quàm quis aliàs, spectatâ suâ perso-
 nâ, ætate, conditione, occupatione, regione, or-
 dinariè ad sufficientiam naturæ sumere solet. *Ratio*
est; quia etiam in aliis præceptis, ut auditione
 Missæ, recitatione Horarum, semper quarta pars
 censei modica, & non notabilis, (nisi totum es-
 set valde notabile magnum) cum ergo homo pro
 cæna ordinaria, non ita magnam quantitatem ede-
 re soleat, meritò quarta pars cænæ ordinariæ censei

ri potest quantitas modica, quam quis pro refecti-
 uncula vespertina ad confortandam naturam lici-
 tē sumere possit. v. g. Si in cæna ordinariē soleas su-
 mēre libram, poteris in collatiuncula sumere qua-
 drantem libræ, in qualitate competente infra assi-
 gnanda. Est hæc regula plana & universalis, ut cui-
 vis hominum statui & conditioni facillimè appli-
 cetur, estque hæc recepta opinio DD. in Germania:
 quamvis Authores citt. *Diana*, *Turrianus*, & alii
 nimis laxam, improbabilem & minùs tutam in pra-
 xi proclamant. Mittant illi Germanis tempore je-
 junii suum calidum cælum, cibum, & vina pingua,
 fructus & confecta &c. & jejunabimus cum ipsis.

Nec etiam nimis recedit à nostra sententia opinio²⁷
 Villalobi, & Tamburini l. 4. c. 5. §. 3. qui ait re-
 ceptam esse RR. opinionem, cœnulam vesperti-
 nam ascendere posse ad octo circiter uncias, id est,
 mediam circiter libram ex cōsuetudine legitime
 introducta, idque universaliter respectu omnium,
 sive aliàs magnâ, sive modicâ cænâ utentium; sive
 robustorum, sive infirmorum, etiam eorum, qui-
 bus octo unciis fames omninò extinguitur. Et
 sanè si constaret de ejusmodi consuetudine legiti-
 mē introducta, hæc Sententia multum faceret ad
 eximendos scrupulos religiosioribus. Atque in
 particulari convenit cum nostra regula: si quis enim
 in cœna soleat sumere ad triginta uncias, duas circi-
 ter libras, quarta pars licitè ascendet ad 8. uncias,
 mediam circiter libram.

Itaque in hac nostra probabili & tuta sententia²⁸
 tunc demum in cænula nocturna excedi, & jeju-
 nium

nium frangi censebitur, quando id, quod sumitur, notabiliter excedit quartam partem ejus quantitatis, quæ ad integram cænam sufficeret, seu ultra mediam libram, nisi & hoc aliqua causa excuset à peccato, uti est corporis teneritudo, assuefactio &c. qua ratione personis nobilioribus plus permitti potest. Item occupatio diurna; qua ratione assiduo studio occupatis plus permittitur. Item occupatio futura nocturna; qua ratione in Vigilia Nativitatis Domini permessa est collatio duplò major propter Officium nocturnum, cui omnes fideles interesse solent; uti observat *Filluc. cit. Turrianus, & alii cum Diana part. 5. tract. 5. resol. 12.* Eadem est ratio de aliis similibus casibus.

§. III.

In qualitate ciborum.

39 **E**Xclusis carnibus vel aliis cibis vetitis, in superlativo in collatione etiam quoad cibos esuriales delectum habendum, ut non liceat quemcumque sumere, docet sanè communis DD. Sententia, & oppositum falsum, & improbabile censet *Diana p. 1. tract. 9. resol. 1.*

33 **I.** Communis ergo est sententia Navarri c. 21. n. 13. Tolleti lib. 6. c. 2. Filliuc. c. 2. dub. 6. & aliorum cum Diana cit. & p. 10. tr. 14. resol. 57. collatiunculam sumendam esse in modico pane, fructibus arborum, herbis bellariis tantum; quæ nimirum solum in jentaculis, vel merendis apponi solet, vel in refectionibus præmitti ad excitandum appetitum, vel postponi ad sigillandum cibum, ait *Dian. cit.* adeò ut jejunans etiam in refectioniuncula

ve-

vespertina teneatur abstinere ab omnibus cibis proprie dictis, qui nimirum ad sustentandam naturam, in ipsis refectionibus ut tercula apponi solent, ut sunt omnes pisces cocti, ova, lacticia, legumina, cocta, aliique cibi substantiales: idque (ut plerique docent) sub peccato mortali ex genere suo, nisi parvitas materiae excuset. *Ratio est*: quia consuetudo, quae ipsam collationem introduxit, etiam quantitatem, & qualitatem cibi licite sumendi praescripsit: atqui (sicut ait Azorius, lib. 7. c. 8. q. 7.) communi usu receptum est, ut parum panis edatur, vel seorsim, vel una cum fructibus, herbis vel aliis cibis levioribus, ut sunt ficus, uvae passae, nuges, pira, poma vel ex saccharo & molle confecta, vel pisciculus parvulus, (intelligit non coctum, sed fumo duratum, vel maceratum acetô, qualis etiam inter leviores cibos numeratur in Jure, ut observat Laym. cit. n. 9.) & q. 8. postea ait Azorius: *corruptela esse, si ii cibi sumantur, qui potissimum ad nutriendum valent, qualia sunt legumina & pisces.* Hæc ille.

II. Plerique tamen, praesertim pro nostris partibus aliquantulum plus indulgent. Modicum casei, butyri, lactis, pultis amygdalinæ concedunt *Filliuc. & Laym. cit.* hic addit placentas nostras. Panem coctum cum amygdalis concedunt *Azorius & alii cum Diana p. 1. tr. 9. resol. 34.* quamvis alii non pauci negent apud eundem. Graviter autem controvertunt: an in collatione saltem liceat sumere juscula cocta, ex ipsis illis, quae licita sunt in collatione. v. g. ex vino, vel cerevisia? pane, herbis, fructibus, oleo, vel butyro condita, Affirmant multi, *Azorius cit. q. 8. Drexelius suo*

Aloe. Basseus de jubileo q. 4. casu. 18. & probabile
 censet Laym. *cit. n. 9.* Quod si enim in collatio-
 nelicitum est seorsim bibere vinum vel cerevisiam,
 & comedere panem, fructus, herbas, ac modicum
 cum butyrum, cur non liceat ex ejusmodi com-
 mixtis & calefactis confectum jusculum, vel pul-
 tem comedere? cum nihil referat, calidumne, vel
 frigidum sumat.

32 Verum negant licete æquè multi, *Filliuc. cit. q. 6.*
 aliisque cum Diana proximè *cit.* & mirabile dictum
 ipse Laym. *cit. n. 8.* Ratio est: quia tunc fieri
 aliud genus ferculi, quod non ingredi solet jentacu-
 lum, sed apponitur in mensis ad alendum: negari
 enim non potest, quòd ignis concoctio plurimum
 mutet materiam subjectam, ut alium ex eo cibum
 efficiat, nutritioni magis inservientem. Hæc &
 similia plura disputant DD. quilibet in suo sensu ab-
 undans. Et sine dubio in rigore loquendo, & spe-
 ctata antiqua consuetudine collationis introductæ
 verissima sunt, & omnibus probis consulenda cel-
 sante necessitate, vel causa legitima. At verò spe-
 ctata moderna consuetudine, præsertim in nostra
 Germania jam diu tolerata, & planè invalescente,
 censeo non tantum omnia prædicta licitissimè ablu-
 mi in collatione, sed etiam omnino probabilem,
 & tutam esse sententiam oppositam, nimirum in
 collatione vespertina jejuniæ non esse attendendam
 qualitatem ciborum, sed quantitatem tantum: ad-
 eò ut ex omnibus cibis, qui die jejunii licitè possunt
 sumi in prandio, etiam piscibus, leguminibus,
 plantis, ovis, lacticiniis &c. in quantitate modica

ea antè determinata, etiam liceat sumere in cœna
ita expressè docent Cajet. *V. Jejunium c. 1. fin.* di-
cens: *non referre, quid quis in serotino jentacu-*
lo sumat, si modum non excedat. Et aliis citatis
Bonacina *de legibus disp. ult. punct. 3. q. 1.* & no-
vissimè noster Petrus Marchant. *Tribun. p. 2. tr.*
12. tit. 3. q. 3. dub. 1. his omninò verbis: *Respon-*
deo ego: in collatiuncula vespertina de qualitate
sibi non esse altereandum, sed de quantitate denta-
rat: fundor: quia collatiuncula illa tolerata vel
permissa est ad aliquam confortationem naturæ pro-
pter infirmitatem humanam: quid igitur refert, quo
cibo illa confortatio fiat? modò non excedatur, &
cibus abstinentia jejunii sit accommodatus &c. Ideò
sensèo qualitatem cibi (modò ex prohibitis in die-
bus jejuniorum non sit) collationem non vitare, s
in quantitate non excedatur Hæc ille.

Ego miror P. Paulum Layman, aliàs tam bo-
num Germanum in hac sola materia patriotis suis
fuisse tam austerum.

§. IV.

Quam ex rationabili causa cum refectione me-
ridiana commutare licet.

Refectiunculæ vespertinæ tempus ordinarium, 3 3
sine dubio est vespertinum: adeò ut absque
omni causa pro mero libitu eam commutare, manè
sumendo, & vesperi cœnare non licere citra venia-
le, doceat communis & vera sententia DD. *Cajet.*
Navar. Tolet. Filluc. Laym. ll. cit. quia violaretur
aliqua circumstantia jejunii per consuetudinem in-
dueta, idque contra modernam uniformitatem Ec-
clesiæ. At verò si quæcunque causa rationabilis
acce-

accedat, licitum esse, omnes uno ore concedunt
 etiam noster Marchant. cit. q. 3. dub. 3. dicens
*Ratio mihi clara est: quia si Mater Ecclesia
 comedente in meridie dispenset, ut collatiunculam
 vespere sumat ad confortationem, ne deficiat,
 hoc condescendens humana infirmitati; potior
 dispensationis ratio est in eo, qui ut in die
 agat, aliudve negotium commodè exerceat,
 vespere usque suam cenam transfert, & ma-
 collatiunculam sumit; & in eo est majus periculum
 deficiantia. Ubi igitur eadem ratio militat, idem
 omninò secunda conscientia concludi existimo. Et
 hac praxis communi usum timoratorum indies confir-
 matur. Hæc Marchantius verissimè.*

SECTIO III.

*Quinam obligentur ad Jejunium Ecclesiasticum
 & qualiter?*

SUMMARIA.

34. Usque ad n. 37. *Qui, quando, & qualiter, obligen-
 tur ad jejunium:*
37. *Transgressus jejunium accidentaliter tantùm, illud ad
 hoc servare tenetur de reliquo.*
38. *Transgressus autem illud semel quoad substantiam, id
 amplius servare non tenetur, nisi quoad carnes.*
39. *Qui illud fregit comedendo carnes, etiam semel tantùm
 tenetur deinceps abstinere à carnibus, non verò ab aliis
 eibis.*
40. *Dispensatus ad carnes ob infirmitatem, censetur etiam
 dispensatus ad alteram refectioem; non verò si dispen-
 satus sit ad carnes ob alias causas.*
41. *Obligatio jejuniæ ita affixa est diei statuto, ut privata
 auctoritate transferri non possit. Unde*